

Ålbæk Klitplantage

I 1891 begyndte staten at anlægge Ålbæk Klitplantage. Området er i dag på 736 ha og består overvejende af mager klithede og småkuperet klitterræn.

Klitplantagen vokser især skovfyr, men også en del bjergfyr og enkelte steder østrigsk fyr. På de lidt bedre jorder er der plantet sitkagran, som stammer fra Nordamerikas vestkyst. Enkelte steder vokser der birk og eg.

Fyrretræerne lader en del lys slippe ned på skovbunden, som mange steder er dækket af græs og mos. Især om efteråret vokser mange svampe i den grønne skovbund.

I de kommende år vil skovdistriktet plante flere løvtræer i plantagen, og mange træer vil få lov til at blive gamle og forfalde naturligt.

Natravnen

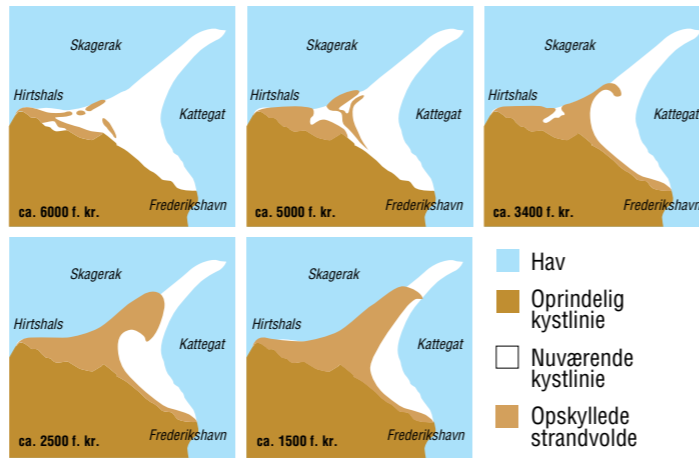
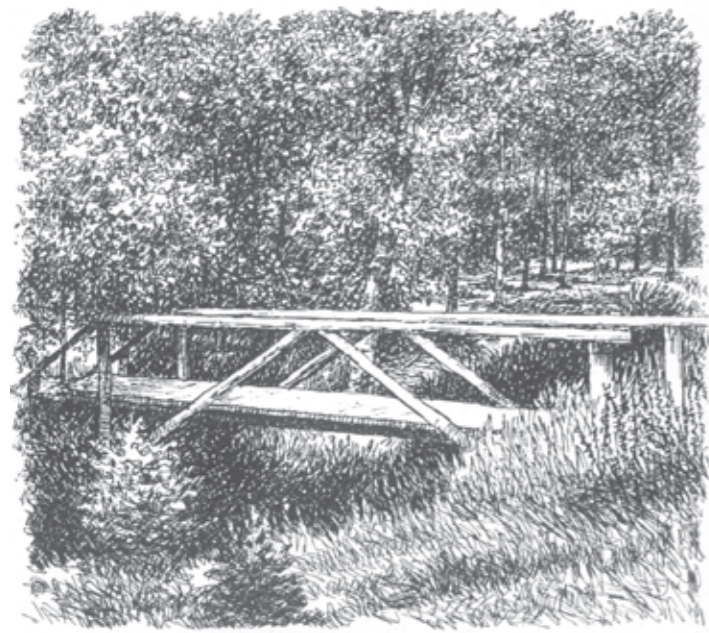
Sidst i juni kan du en sen sommeraften opleve en spændende fugl: Natravnen. Den har en besynderlig sang, nærmest en »snurren«. Natravnen er meget nysgerrig og flyver måske lydøst hen for at undersøge, hvad du er for én.

Du kan opleve mange andre fugle i klitplantagen, ikke mindst i træktiden forår og efterår.

De gamle egekrat

De gamle egekrat er sandsynligvis rester efter den oprindelige eskov, der engang dækkede landsdelen. De har vokset her længe før sandflugten i 1600-tallet.

Skovloven sikrer, at de danske egekrat bevares. Træerne bliver ikke fældet, og de formerer sig ved selvsåning. Der plantes ikke nye træer og selvsåede nåletræer fjernes. I de fredede egekrat lever mange forskellige dyr og planter. Her er bevaret et oprindeligt økosystem, som du ikke finder i en typisk anlagt plantage med ikke-hjemmehørende træarter. Ikke-hjemmehørende træarter kan være fransk bjergfyr og østrigsk fyr.

Efter Poul Hauerbach

Landskabet

Skagens Odde er en af verdens største oddedannelser og er blevet til inden for de seneste 8.000 år. I starten af stenalderen lå Jyllands nordkyst som en linie mellem Tversted og Frederikshavn. Store mængder af sand, grus og sten blev dengang som nu ført af strømmen nordpå langs Jyllands vestkyst. Havet har til stadighed opskullet serier af strandvolde, kaldet rimmer, bestående af sand, grus og sten, og da landet samtidig gradvist hæver sig, er Skagens Odde blevet til.

Skagens Odde vokser den dag i dag ved at materialer aflejres på nordstranden som den ene buede strandvold udenpå den anden. Derved rykker spidsen af Odden mod nordøst, i øjeblikket med 8 til 10 m om året.

Landskabet af strandvolde, er siden dækket af flyvesand, som især i 1600-1800 tallet hærgede Skagens Odde.

Stensletterne

Under flyvesandslandskabet ligger det oprindelige rimme-doppe landskab. Når et flyvesandslag eroderes bort kommer det oprindelige landskab frem. Også det landskab kan påvirkes af vinden. Sandet i strandvoldene forsvinder, og tilbage er kun stenene. Der opstår en af de for landsdelen unikke stensletter. Her sliber vinden de oprindelige strandsten glatte på overfladen. Mange specielle arter af lav vokser på stenene og i sandet mellem dem. Den mest karakteristiske plante hedder sandskæg.

Ridning og kørsel skader stensletterne. Sporene kan ses i mange år, fordi lav kun dårligt tåler slitage og vokser langsomt. Selvom vinden udjævner sporene, får sandskæg gode muligheder for at vokse frem i stedet for lav.

Gammel Gaardboe

I 1534 var der et oprør i Vendsyssel. Bønderne kæmpede for Kong Christian II, som adelen havde afsat. Bønderne i den nordlige del af Råbjerg Sogn kæmpede dog for den nye Kong Christian III.

I den sydlige del af sognet lå sædegården Gaardboe. Bønderne her sluttede sig til Skipper Clement, som blev leder af oprøret. Skipper Clements bondehær led et stort nederlag.

Kong Christian III vandt kongemagten. Alle, der havde støttet Skipper Clement, blev fradømt liv og gods. Dermed overtog kongen ejendommen Gaardboe og hele den sydlige del af Raabjerg Sogn med 33 gårde og huse.

Velkommen i Ålbæk Klitplantage

Ålbæk Klitplantage blev plantet for mere end 100 år siden. Her vokser især forskellige slags fyrretræer og der findes egekrat, som stammer fra den oprindelige eskov. I skoven findes områder med stensletter, et landskab, som et helt specielt for landsdelen. I plantagen er et rigt fugleliv. Et særlig oplevelse er det, at høre natravnen en stille sommeraften.

Vandreture

I klitplantagen er der fire afmærkede vandreruter. Ved at følge pælene med rutemærker kan du opleve nogle af plantagens smukkeste steder. Rød tur er 2,9 km, blå tur er 3,8 km, gul tur er 3,7 km og grøn tur er 4,6 km. På kortet er angivet nogle tal. Tallene henviser til nogle interessante steder, der er beskrevet i folderens tekst.

Skovgæster som er gangbesværede eller har barnevogn med, kan få en god skovtur ved at følge de grusbelagte skovveje.

Ud i naturen

Oplysninger om ophold og aktiviteter i naturen se: www.skovognatur.dk/ud.

Naturvejledning

Se www.skovognatur.dk/ud og folderen »Naturen på toppen«, der fås på turistbureauer og biblioteker i landsdelen eller kontakt Skov- og Naturstyrelsen, Vendsyssel. www.skovognatur.dk/vendsyssel.

Yderligere oplysninger

Ålbæk Klitplantage forvaltes af Skov- og Naturstyrelsen, Vendsyssel, Sct. Laurentii Vej 148, 9990 Skagen, tlf. 98 44 19 11, fax 98 44 24 18, e-mail: vendsyssel@sns.dk.

• Ålbæk Klitplantage

Serien »Vandreture« er foldere over udvalgte naturområder. De kan fås på biblioteker og turistbureauer, samt ved indgangene til mange af områderne. Se også www.skovognatur.dk

Miljøministeriet
Skov- og Naturstyrelsen

- forvalter statsejede skove og andre naturområder i hele landet
- tager ved driften hensyn til befolkningens friluftsliv, produktion af træ og beskyttelse af natur- og kulturværdier.

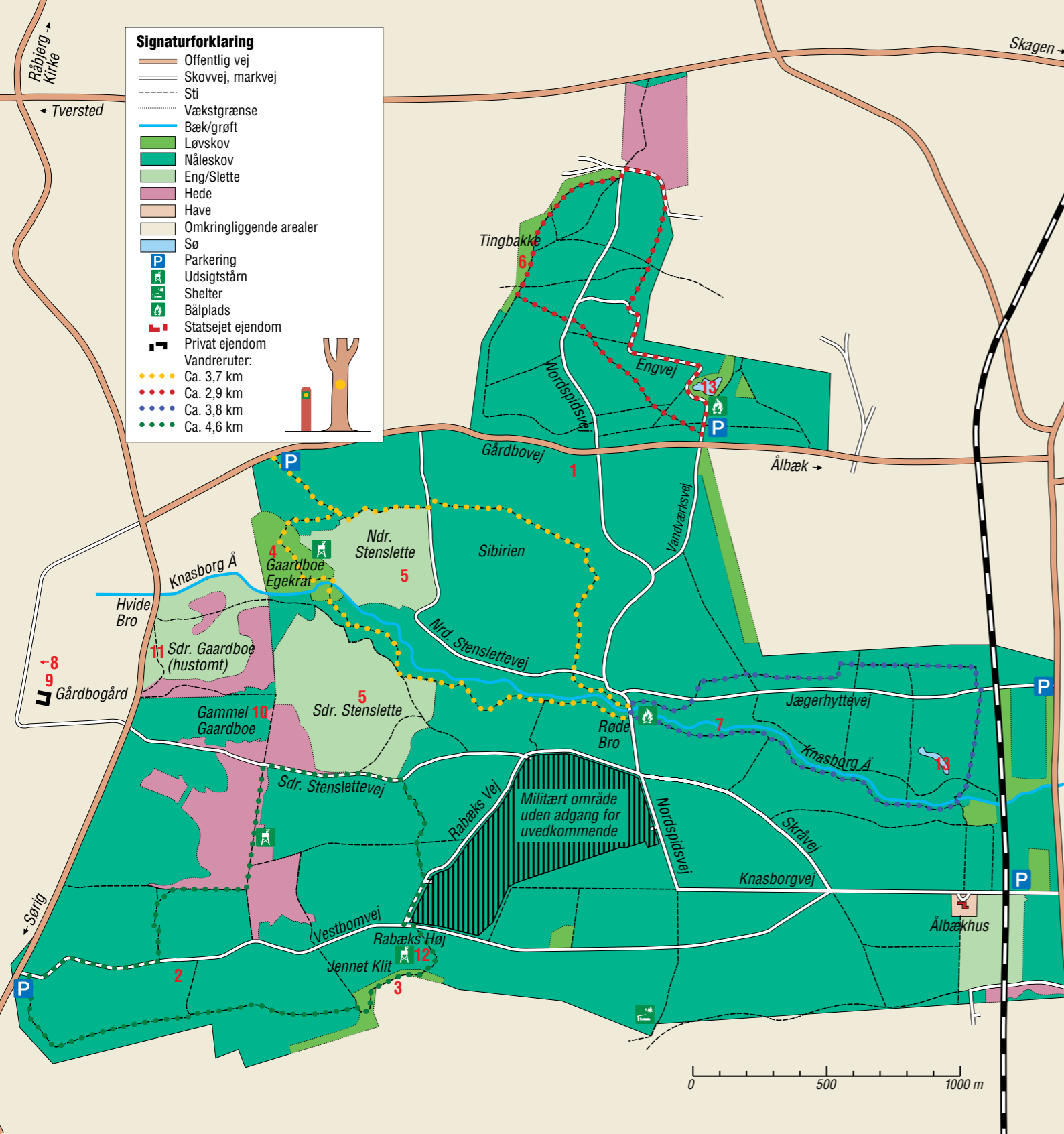
Skov- og Naturstyrelsen forvalter
190.000 ha skov- og andre naturområder

Ålbæk Klitplantage

098-0905 (revideret 2009). Grafisk tilrettelægning og kort: Parabole. Tegninger: Poul Andersen. Tryk: Scampriat A/S. Denne tryksag bærer det nordiske miljømærke Svanen. Licensnr. 541 006

Miljøministeriet
Skov- og Naturstyrelsen
Vandreture nr. 98

Vandreture i Ålbæk Klitplantage

Her er nærmere beskrevet noget af det, som du møder på din vandretur rundt i plantagen.

Franske bjergfyrrer (1 og 2)

Nogle af landets flotteste franske bjergfyrrer vokser i plantagen. De er plantet i 1896. Sammen med den flerstammede bjergfyrrer blev de plantet, hvor jorden var fattig på næringsstoffer. De to slags fyrrer er indført fra Mellemeuropa.

Jennet Egekrat (3)

Hovedparten af Jennet Egekrat ligger på Kragsskovhede Statsfængsels ejendom. Går du langs skelgrøften lige syd for Rabæks Høj, kan du fornemme egekrattets gamle skovkarakter.

Gaardboe Krat (4)

Størstedelen af Gaardboe Krat ligger nord for Knasborg Å. Der er en bro over åen, så det er nemt at komme til den sydlige del af egekrattet.

Nordre og Søndre Stenslette (5)

Stensletterne er rimmer, hvor sandet er blæst væk og kun stenene er tilbage. Rimmerne er oprindelige strandvolde dannet ved den tidligere kystlinie for ca. 4.500 år siden.

Gårdbo Birks Tingbakke (6)

Indtil 1688 holdtes der på denne bakke birketing, dvs. lokal domstol. I 1891 blev bakken fredet og et mindesmærke blev rejst. Gaardbo Birk nævnes første gang i 1546: »Eht kong Christierns birche breff på Garbo.«

Knasborg Å (7) og Gårdbo Sø (8)

Åen afvander området vest for Ålbæk Klitplantage. Her lå engang Gårdbo Sø. Midt i 1800-tallet blev en del af den dengang 800 ha store sø afvandet ved at grave Knasborg Å dybere. Sidst i 1800-tallet iværksatte entreprenør, senere etatsråd Jørgen Wendelboe Larsen tørlægning af resten af søen. Med håndkraft blev åen gravet endnu dybere og nogle steder blev åen rettet ud. Dermed forsvandt et rigt fugleliv og et godt ålefiskeri.

Det fortælles, at Gårdbo Sø og en stor sø syd for Råbjerg Kirke har haft forbindelse med hinanden og til Kattegat. Det var altså muligt at sejle fra Kattegat helt ind til Råbjerg Kirke med mursten til kirkens bygning og kampesten til diget omkring kirkegården.

Gårdbogård (9)

Opdyrkning af jorden fra den tørlagte Gårdbo Sø blev grundlaget for Danmarks nordligste herregård, Gårdbogård. Hovedbygningen fra 1893 er hollandsk renæssance og tegnet af arkitekt Martin Borch. Der er ikke offentlig adgang til herregården.

Gammel Gaardboe (10) og Sdr. Gaardboe (11)

Gammel Gaardboe er helt forsvundet. Lokalhistorikeren A. P. Gaardboe ejede Sdr. Gaardboe, som i dag kan ses som en hustomt, og plantede de gamle østrigske fyrrer, der rager op over de andre træer i området.

Hvornår den gamle adelige sædegård Gaardboe blev opført vides ikke, men den er omtalt allerede i 1335 i anledning af et mageskifte. Gården blev ødelagt af sandflugt i 1669.

Et sagn fortæller, at Gammel Gaardboe blev manet i Gårdbo Sø af den lokale præst. Gaardboe-folkene havde holdt præsten for nar ved at tilkalde ham for at give en syg velsignelse. Præsten opdagede, at der var lagt en død gris i sygesengen og blev så fortørnet, at han lod Gammel Gaardboe synke i søen.

Rabæks Høj (12)

Højen er opkaldt efter en jæger, som i mange år kom på jagt i plantagen. På en jagt skød han forbi tre ræve på dette sted. Her er et udsigtstårn, hvorfra der er vid udsigt over plantagen.

Søerne (13)

Plantagens to søer er anlagt i 1976. Jorden fra udgravning af den største sø er brugt til at genskabe den gamle stationsplads i Frederikshavn efter stationens flytning til Frederikshavns Havn.

Hyrdens dom

Engang nogle fiskere fra Ålbæk var på havet, faldt en mand over bord. En af besætningen reddede ham ved hjælp af en bådshage, men var uheldig at stikke hans ene øje ud under bjergningen. Den reddede var så utaknemmelig at sagsøge sin redningsmand for tabet af sit øje, og da loven siger øje for øje og tand for tand, mente han, at denne skulle lide samme skæbne. Da birkedommeren på en rejse til Ålbæk angående denne sag kom forbi birkets tinghøj, på hvilken nogle hyrder legede retspleje, skal han have spurgt disse: »Hvad bestiller I der?«. »Vi afsiger domme«, var svaret. »Nå«, sagde dommeren, »så afsig mig da en dom i denne sag«, og han fortalte ovenstående. Efter nogen betænkning svarede hyrdedommeren: »Parterne skal fare ud på havet under samme vejrforhold, som da ulykken skete. Manden, som mistede øjet, må kastes overbord, og hvis han da kan redde sig selv, må den anklagede stå til ansvar for hans øje; men drister han sig ikke dertil, bør modparten være fri for hans tiltale«. Birkedommeren skal da have afsagt en lignende dom i sagen, men den enøjede fandt ikke behag i hans afgørelse.

Efter A. P. Gaardboe